

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 6/S
2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/6 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Телеграм канал:

https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Мамаражабов Бобир Нормўмин ўғли

САУДИЯ АРАБИСТОНИДАГИ ЎЗБЕК МУҲОЖИРЛАРИ ТАРИХИ: МУВАФФАҚИЯТЛИ
АССИМИЛЯЦИЯ ВА ЙЎҚОТИЛГАН МИЛЛИЙ ИДЕНТИКЛИК8-17

Хайдаров Абдулходид Ахмадали ўғли

XIX АСР ОХИРИ – XX АСР БОШЛАРИДА ФАРҒОНА ВИЛОЯТИДА БОҒДОРЧИЛИК ВА
ТОМОРҚАЧИЛИКДАГИ ЎЗГАРИШЛАР 18-22

Назаров Азизбек Ёқубжонович

ТУРКИСТОН ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРЛИГИДА ИЛМИЙ ЖАМИЯТЛАР: ТАРИХШУНОСЛИК
ТАҲЛИЛИ 23-31

Abdulloyev Jamshed Izzatulloevich

MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA CHEGARA VA SUV MUAMMOLARINING VUJUDGA
KELISH ASPEKTLARI VA BUGUNGI RIVOJLANISH BOSQICHI 32-36

Пасилов Баҳодир Абдуллаевич

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА СОВЕТ ИҚТИСОДИЁТИ АСОСЛАРИ ШАКЛЛАНИШИНИНГ АЙРИМ
МАСАЛАЛАРИ (1917-1937 йй.) 37-41

Ismailov G'afurjon Xasanovich

TURKIYADAGI O'ZBEK TEKKE (TAKIYA)LARIDAN BIRI "SULTONTEPA TEKKESI"
MUSOFIRLAR UCHUN TUTGAN O'RNI 42-46

Raxmatulloev Murodjon Xikmatulloevich

BUXORO VILOYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHGA
OID ISLOHOTLAR 47-50

Elmurodova Nilufar Baxtiyorovna

SHARQ VA G'ARB UYG'ONISH DAVRI MADANIYATI: QIYOSIY TAHLIL 51-55

Нафиддинова Хосият Равшановна

БУХОРО ВОҲАСИ АҲОЛИСИ ОИЛАВИЙ МАРОСИМЛАРИ ТАРИХИГА ДОИР
МАЪЛУМОТЛАР 56-60

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Zhang Hongzhi, Wu Bo

RUMOR RESILIENCE: HOW BUSINESSES ECONOMICALLY RESPOND TO STOCHASTIC RUMOR
SPREAD 61-66

Ibrayimova Dilnoza Abdisheripovna

MINTAQADA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI ONLINE SAVDO MARKETINGINI
RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 67-72

Nayimov Shoxruh

PROBLEMS OF FORMATION AND MANAGEMENT OF COLLATERAL PORTFOLIO OF A
COMMERCIAL BANK 73-79

Maxkamov Navruzjon Tuxtamishovich
ISSUES OF APPLICATION OF QUALITY MANAGEMENT IN THE SOCIO-ECONOMIC
DEVELOPMENT OF ENTERPRISES AND ORGANIZATIONS FOR THE PURPOSES OF THE
DEVELOPMENT STRATEGY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 80-88

Raxmatullaev Behxod Raxmatullaevich
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ УСТУВОР
МАСАЛАЛАРИ 89-95

Abdullayeva Zamira Muxtarovna
МЕХНАТ ВОЗОРИ ТАЛАБЛАРИГА ОЛИЙ ТА’ЛИМ ХИЗМАТЛАРИ МОДЕЛЛАРИНИ
МОСЛАШТИРИШ 96-102

Имомов Холмурод Норқулович, Шарипов Тўлқин Саидахмедович
ИҚТИСОДИЁТНИНГ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШИШИ ШАРОИТИДА ДАВЛАТ-ХУСУСИЙ
ШЕРИКЧИЛИГИНИНГ ШАКЛЛАРИ, МОДЕЛЛАРИ ВА МЕХАНИЗМЛАРИ 103-114

Эргашев Ахмаджон Махмуджон ўғли
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ РИСКЛАРНИ АНИҚЛАШ ВА
БОШҚАРИШ МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 115-122

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Imotova Nozimaxon Avazxonovna
ЖАМИАТ ФАРОВОНЛИГИ ТУШУНЧАСИ ВА УНИНГ О’ЗИГА ХОС ИЖТИМОИЙ-ФАЛСАФИЙ
ХУСУСИЯТЛАРИ 123-129

Qodirov Davronbek Hoshimovich
АВУЛҚОСИМ ҚУШАЙРИЙ ВА УНИНГ ИЛМИЙ ФАОЛИЯТИ 130-133

Jabborova Saodat Sattorovna
ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИНИНГ МА’НАВИЙ САЛОҲИЯТНИ YUKSALTIRISHDA QO’SHGAN
HISSASI 134-142

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Tuxtasinova Mahliyoхon Shavkatjon qizi
L.Z.BUDAGOV LUG’ATIDA ESKI O’ZBEKCHA SO’ZLARINING EKVIVALENTLAR YORDAMIDA
IZOHLANISHI 143-149

Narmuratov Zayniddin Radjabovich
INGLIZ VA O’ZBEK TILLARIDA TA’LIM VA ILM MAZMUNLI FRAZEMALARDA EKVIVALENTLIK
MASALASI 150-154

Urazaliyeva Mavluda Yangiboyevna
UZBEKCORPUS.UZ PLATORMASIDA MORFOLOGIK TAHLIL INTERFEYSI VA DASTURIY
TA’MINOTI 155-160

Mirzayeva Yelena Sa’dullaevna
O’ZBEK MENTALITETI VA AXBOROTNI IDROK ETISH 161-166

Alimjanova Shohsanam Azamat qizi
INGLIZ TILIDAGI KO’P MA’NOLI IBORALARNI O’ZBEK TILIGA TARJIMA QILISH

USULLARI	167-171
<i>Iskandarova Shamsiyabonu Ulug'jonovna</i> BADIIY ADABIYOTDA MUALLIF VA TARIXIY QAHRAMON O'RTASIDAGI G'OYAVIY BOG'LIQLIK MASALASI (Laila Lalaming "Mavrning hisoboti" asari tahlili asosida)	172-176
<i>Hamroqulova Marjona Nabijon qizi</i> "MAHBUB UL-QULUB" ASARIDAGI FRAZEMALARNING SEMANTIK-USLUBIY XUSUSIYATLARI	177-181

12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР

<i>Zulfikorov Sherzod Xurramovich</i> ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИ ҚЎМИТА ВА КОМИССИЯЛАРИДА ДЕПУТАТЛАР ФАОЛИЯТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ	182-191
<i>Tallibaev Umiddjon Sherгазиевич</i> ОСОБЕННОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ К АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРАВОНАРУШЕНИЯ В СФЕРЕ ИНФОРМАЦИИ.	192-199

13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

<i>Iminakhunova Iroda Huseynovna</i> THE MOST IMPORTANT REQUIREMENTS THAT ENSURE EFFECTIVE PEDAGOGICAL CONTROL OF STUDENTS' SELF-EDUCATIONAL ACTIVITIES	200-206
<i>Usmanaliev Khusniddin</i> INTERCULTURAL COMPETENCE IN THE TEACHING PROCESS OF A FOREIGN LANGUAGE	207-219
<i>Madaminov Uktam Ataxanovich</i> ELEKTRON TA'LIM MUHITIDA FANLARNI MOBIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH METODIKASI	220-224
<i>Yuldasheva Dilfuza Qodirovna</i> TURIZM YO'NALISHI TALABALARIGA INGLIZ TILIDA SOHAVIY LEKSIKANI O'RGATISH USULLARI	225-229
<i>Tohirova Shohsanam Yunusovna</i> THE IMPORTANCE OF CASE TECHNOLOGY IN PRACTICAL ENGLISH CLASSES IN NON- PHILOLOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS	230-236
<i>Nuriddinova Muyassar Muhiddinovna</i> ORGANIZING PHYSICAL EDUCATIONAL EVENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN	237-242
<i>Raxmatova Mexrinovna Majitovna</i> YOSHLAR MA'NAVIY SALOHİYATINI YUKSALTIRISHDA INNOVATION TARG'IBOT TEXNOLOGIYALARINING SAMARADORLIGI	243-247
<i>Sheraliyev Odiljon</i> TALABALARNING DIGITAL KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK- PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	248-254

13.00.00- Педагогика фанлари

Yuldasheva Dilfuza Qodirovna
Namangan davlat universiteti

**TURIZM YO'NALISHI TALABALARIGA INGLIZ TILIDA SOHAVIY LEKSIKANI
O'RGATISH USULLARI**

Annotatsiya. Turizmning asosiy jihati uning leksikasi, ya'ni terminologiyasi desak mubolag'a bo'lmaydi. Sohaga kirish terminologiyani o'zlashtirish bilan boshlanishi shubhasiz. Mazkur ilmiy maqolada turizm yo'nalishida tahsil oluvchi talabalarga ingliz tilida sohaga oid leksikani o'qitish texnologiyalari, terminologiyaning ahamiyati muhokama etiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, turizm, leksika, terminologiya, til, tarjima, metod, texnologiya.

Yuldasheva Dilfuza Kadirovna
Namangan State University

**METHODS OF TEACHING FIELD BASED VOCABULARY IN ENGLISH TO THE
STUDENTS OF TOURISM**

Abstract. It is no exaggeration to say that the main aspect of tourism is its lexicon, that is, its terminology. Entry into the field undoubtedly begins with mastering the terminology. This scientific article discusses the importance of terminology and technologies of teaching lexicon related to the field in English to students studying tourism.

Key words: education, tourism, vocabulary, terminology, language, translation, method, technology.

Юлдашева Дилфуза Кадыровна
Наманганский государственный университет

**МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ПРОФИЛЬНОЙ ЛЕКСИКИ
НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ**

Аннотация. Не будет преувеличением сказать, что главным аспектом туризма является его лексикон, то есть его терминология. Вход в поле, несомненно, начинается с овладения терминологией. В данной научной статье рассматривается важность терминологии и технологий обучения лексике, относящейся к сфере, на английском языке для студентов, изучающих туризм.

Ключевые слова: образование, туризм, лексика, терминология, язык, перевод, метод, технология.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I6/SY2023N33>

Kirish. Xalqaro munosabatlar rivojlanayotgan zamonamizda tillarni bilish har bir soha mutaxassislari uchun ayniqsa, bugungi kunda respublikamizda shiddat bilan rivojlanayotgan turizm sohasida xizmat ko'rsatayotgan soha vakillari uchun ham dolzarb ahamiyat kasb

etmoqda. Zamonaviy turizm yo'nalishi mutaxassisi bu - ingliz tilidagi kasbiy kommunikativ kompetensiyasi shakllangan, ilg'or xorijiy texnologiyalarni puxta egallagan, kompyuter savodxonligiga ega, xalqaro munosabatlarda faol ishtirok eta oladigan shaxsdir.

Chet til o'qitishga ixtisoslashmagan oliy o'quv yurtlarining mutaxassis tayyorlash tizimi tez sur'atda o'zgaradigan xalqaro munosabatlar talablariga to'la javob berishi bilan birga, talabalarda yangilanayotgan iqtisodiy va kasb sohalari bo'yicha axborot almashinuvlari uchun tez moslasha oladigan, kasbiy muloqotga doir masalalarni mustaqil, ijodiy yondashgan holda hal etish xususiyatlarini shakllantirishni o'z ichiga oladi.

Turizm talabalarga maxsus maqsadga yo'naltirilgan chet tilni o'rgatish samaradorligini oshirish amalda yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etishni talab etmoqda.

Inson faoliyatining har qanday sohasida yagona terminologik birliklar bazasini yaratish hamda uni tartibga solish asosiy muammolardan biridir. Terminlar va frazeologik birikmalarning to'g'ri talqin qilinishi Korpus lingvistikasi nazariyaning asosini tashkil etadi. Shuningdek, sohaga xos terminologik lug'atlarni tuzish muammosi zamonaviy amaliy tilshunoslikda dolzarb masalalardan biridir. Ma'lumki, bir necha o'n yillar davomida soha terminologiyasini shakllantirish masalasi yetakchi mahalliy va xorijiy olimlarning asarlarida hamda ilmiy tadqiqotlarida keng muhokama qilindi. Aniqlanishicha, terminologiyaning shakllanishi ijtimoiy va ilmiy-texnik taraqqiyot bilan bog'liq, chunki maxsus sohadagi har qanday yangi konsepsiya termin bilan izohlanishi kerak.[1]

Adabiyotlar sharhi. Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, terminologiya-ma'lum bir soha, faoliyat, bilimlarni chuqurlashtirish uchun atamalar to'plamidir. V.M.Leychikning fikriga ko'ra, "terminologiya tilshunoslikda markaziy o'rinni egallaydigan, hozirgi davrda adabiytilning funksional xilma-xilligi sifatida tan olingan fan tili, lug'atining semantik yadrosidir" [2] -deya ta'rif beradi. Shu jumladan, L.Vinogradova kasbiy leksema bilan terminlar o'zaro bog'liq bo'lsa-da, biroq qo'llanilish sohasi jihatdan farq qilishini aytadi: terminlarga "rasmiylik", kasbiy leksema norasmiy munosabatlarda foydalanilgani uchun "norasmiylik" maqomini beradi. [3]

Tarixiy manbalarga asoslanadigan bo'lsak, turizm XX asrning so'nggi o'n yilligida va, ayniqsa, XXI asrning boshlarida keng rivojlandi va taraqqiy etish boshladi. Bu davr davlatlararo o'zaro iqtisodiy ijtimoiy voqealar bilan birga ro'y berdi. K.S.Gadjievning so'zlariga ko'ra: "... endi sayyora miqyosidagi yangi turdagi jahon hamjamiyatining shakllanish bosqichi boshlanmoqda. Bu bizning avlodimiz tug'ilib o'sgan jamiyatdan, huddi shu (va ehtimol undan ham ko'proq) darajada, zamonaviy sanoat, ijtimoiy va siyosiy inqiloblardan oldin mavjud bo'lgan jamiyatdan farq qiladi". [6]

Tadqiqot metodologiyasi va empirik tahlil. Ingliz turizmi tarixida ingliz terminologiyasining shakllanish bosqichlariga mos keladigan to'rt bosqich mavjud. [7]

Birinchi bosqich-turistik faoliyat prototipi-qadimgi davrlardan 19-asrning boshlariga qadar bo'lgan davrni o'z ichiga oladi, bunda inglizlar sayohat qilishning asosiy motivlari savdo, ziyorat, davolanish va ta'lim bo'lgan. Ingliz tilida turizm terminologiyasi shakllana boshladi: transport vositalari, yashash sharoitlari umumiy adabiytilning leksik birliklarining kichik to'plami bilan ko'rsatildi: *wagon, board, excursion, hotel, resort, route va boshqalar*.

Ikkinchi bosqich - ommaviy turizm rivojlanishining boshlanishi XIX asrni moddiy-texnikabazasi, ishlash usullari va turizmni boshqarish organlari poydevori qamrab oladi. Aynan shu asrda inglizcha turizm va sayyohlik atamalari paydo bo'ladi. 1841-yilda zamonaviy turizm

asoschisi, ingliz Tomas Kuk birinchi sayyohlik poezdlariga sayohat uyushtirdi. Kuk ekskursiya biznesida muvaffaqiyat qozondi va 1851-yilda birinchi Tomas Kuk va dastlabki sayyohlik agentligi ochildi. Turizm sanoatining jadal rivojlanishi bilan bog'liq holda, ikkinchi bosqichda turistik terminologiya ham faol shakllanmoqda: o'rganilgan atamalarning 45 foizga yaqini XIX asrda ishlab chiqilgan. Bundan tashqari, ularning shakllanishi turli xil turistik xizmatlarga muvofiq amalga oshirildi: sayyohlik agentligining vositachilik xizmatlari (conductor, booking), transport xizmatlari (transportation, Pullman car, liner), o'yin-kulgi (trip, attraction).

Ingliz turizmi va uning terminologiyasi rivojlanishining uchinchi bosqichi-ommaviy konveer turizm XX asr boshlarida sodir bo'lgan va Ikkinchi Jahon urushigacha davom etgan. Ushbu bosqichda turizmning rivojlanishi ko'rsatilayotgan xizmatlarning soddaligi, ularning to'plami standarti bilan tavsiflanadi. Ushbu bosqichni tavsiflab, shuni ta'kidlash kerakki, turizmning rivojlanishi transportning rivojlanishi va modernizatsiyasi bilan bir qatorda davom etdi, shu bilan turistik atamalar sayyohlarni transport xizmatlari: aircraft, aircraft carrier, shuttle, hk. Bu davrda mehmonxona biznesining o'sishi kuzatildi, bu esa yangi shartlarni yaratishga olib keldi - yangi turar joy binolari va xonalarini belgilash (*motel, penthouse, duplex*), odamlar (receptionist at the hotel), xizmat turlari (*booking*).

Ta'kidlanishicha, uchinchi bosqichning oxiriga kelib turizm sohasining konseptual apparati asosi shakllandi.

To'rtinchi bosqich - ommaviy tabaqalashtirilgan turizm. Differensial turizm turistlarning turli xil ehtiyojlari va qiziqishlari, turistik talabning yuqori darajadagi ixtisoslashgan segmentlarining ko'pligi, turli xil xizmatlar va turistik taklifning aniq ixtisoslashuvi bilan ajralib turadi. Shu munosabat bilan, turizmning inglizcha terminologiyasi ixtisoslashgan turizm atamalari (agrotourism, disaster travel, nostalgia travel, familiarization travel, etc) bilan faol ravishda to'ldirila boshlanganligi qayd etildi.

O'zbek leksikologiyasidan farqli holda ingliz leksikologiyasi turizm bilan bog'liq tushunchalarni o'zida keng mujassamlagan yo'nalishdir. Turizm fransuzcha "*tour*" so'zidan olingan bo'lib, sayr-sayohat ma'nosini anglatadi.

"O'zbek tilining izohli lug'ati" da *sahovat* so'zi haqida quyidagi ma'lumotlar beriladi. "Sahovat-arabcha dam olish, hordiq chiqarish yoki dunyoni ko'rish, o'rganish maqsadida qilingan safardir" - deyiladi. *Safar* tushunchasining o'zi ham arabchadan olingan bo'lib, xizmat yoki sayohat maqsadida biror joyga borishdir.

Ingliz leksikologiyasida turizmga oid quyidagi birliklar yuzaga kelgan:

Ingliz tilida: Baggage - Travelling bags and personal possessions of a traveler. In travel terms, accompanied baggage is that carried in the same vehicle as the passenger; unaccompanied baggage is that carried separately. Checked baggage is handed over by the passenger, to be claimed at the destination; unchecked (or carry on) baggage stays in the passenger's possession.

O'zbek tilida: Yuk - Sayohat sumkalari va sayohatchining shaxsiy narsalari. Sayohat nuqtai nazaridan, hamrohlik qilingan bagaj - bu yo'lovchi bilan bir xil transport vositasida olib boriladigan yuk; kuzatib borilmagan bagaj-bu alohida olib boriladigan yuk. Tekshirilgan bagaj yo'lovchi tomonidan belgilangan joyga da'vo qilish uchun topshiriladi; tekshirilmagan (yoki olib yurilmagan) bagaj yo'lovchi bilan qoladi.

Ingliz tilida: Baggage allowance - Per-person amount of baggage by total weight, number of pieces, or volume that will be transported without additional charge.

O‘zbek tilida: Yuk uchun ruxsat - Qo‘shimcha to‘lovsiz tashiladigan umumiy og‘irligi, donasini yoki hajmi bo‘yicha har bir kishi uchun yuk miqdori.

Ingliz tilida: Baggage check - Receipt or claim ticket for accompanied baggage, issued by a carrier.

O‘zbek tilida: Bagajni chiptasi - Yuk tashuvchi tomonidan berilgan hamrohlik qilinadigan yuk uchun kvitansiya yoki da'vo chiptasi

Ingliz tilida: Banquet room - Often part of a hotel, providing a paying group with a private area where the necessary service personnel, and prearranged amounts and varieties of food and beverage service.

O‘zbek tilida: Banket xonasin - Ko‘pincha mehmonxonaning bir qismi bo‘lib, u shaxsiy hududga ega bo‘lgan to‘lov guruhini ta‘minlaydi, bu erda zarur xizmat ko‘rsatish xodimlari, shuningdek, oziq-ovqat va ichimliklar xizmatining oldindan kelishilgan miqdori va turlari mavjud.

Ingliz tilida: Coffeeshop - Commercial food facility designed to offer the customer a meal or snack in an informal atmosphere with out the service, variety or cost associated with a restaurant, and at those times when a restaurant may not be open.

O‘zbek tilida: Qahvaxona - Tijorat oziq-ovqat inshooti mijozga restoran bilan bog‘liq xizmat, xilma-xillik yoki xarajatlarsiz norasmiy muhitda ovqat yoki gazak taklif qilish uchun mo‘ljallangan va restoran ochiq bo‘lmasligi mumkin bo‘lgan paytlarda murojaat etiladigan maskan.

Ingliz tilida: Cold call - Personal visit by a sales representative to a prospective customer for the purpose of describing a property or service and distributing literature. Usually no appointment is involved and as a least this contact is not expected.

O‘zbek tilida: Sovuq qo‘ng‘iroq - Mulk yoki xizmatni tavsiflash va adabiyotni tarqatish maqsadida bo‘lajak mijozga savdo vakili tomonidan shaxsiy tashrif. Odatda hech qanday uchrashuv o‘tkazilmaydi va bu bilan aloqa kutilmaydi.

Xulosa va munozara. Turizm yo‘nalishida ingliz tili mashg‘ulotlarini olib borishda ta‘lim mazmunidan, vazifalaridan, kasbiy kompetentlikdan kelib chiqqan holda nutq mavzulari va o‘qitish maqsadlari leksik birliklarni tanlashda asos vazifasini o‘taydi.

Birikish mezoniga ko‘ra tanlangan so‘z boshqalari bilan imkoni boricha ko‘proq birikmaga kirisha olishi, so‘z yasash mezonida ulardan ko‘proq yangi birliklar yasalishi ko‘zda tutiladi.

Terminologiyaning eng yorqin namunasi sifatida, umumiy adabiy tilning bir so‘zi boshqa so‘zlar bilan birikib, atama hosil qilganda, terminologik kombinatsiyalarni keltirish mumkin: "side " so‘zi " sender side" birikmalarida atamaga aylanadi. Inglizcha "area" so‘zi quyidagi ma‘nolarga ega: 1)mamlakat, shahar qismi; 2)uy ofisining, bog‘ning bir qismi; 3) ma‘lum bir mavzu, faoliyat doirasi –"an attraction- a service or an area that attracts a large number of service users" (- "attraksion - ko‘p sonli xizmat foydalanuvchilarini jalb qiladigan xizmat yoki hudud")

Misollar shuni ko‘rsatadiki, semantik terminlarning shakllanishi allaqachon mavjud bo‘lgan so‘zlarni qayta ko‘rib chiqishni nazarda tutadi, bu jarayonda oddiy so‘zning semantik tuzilishi salohiyatining oshishi, shuningdek so‘z boyligining miqdoriy va sifat jihatdan boyishi kuzatiladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Karebina O.P. "Turizm: muallif. dis. samimiy. filol. Fanlar: M, 2008.
2. Leichik B.M. Atamalar va terminologik tizimlar - tabiiy va sun'iy til bilan chegaradosh mintaqa // Terminologiya va lingvistik statistika masalalari: Sat. Ilmiy san'at Voronej, 1981. - S. 68-115.
3. Aliyeva M.T. Turizm sanoatini rivojlantirish // Xalqaro Plexanov o'qishlari, 19 aprel, REA. ular. G.V. Plexanov. - M., 2016 yil.
4. Alieva M.T. O'zbekistonda turizmni rivojlantirish tendentsiyalari // O'n beshinchi xalqaro Plexanov o'qishlari, 27 aprel REA. ular. G.V. Plexanov. - M., 2012 yil.
5. Ushakov D.S. Turizm texnologiyasi.Qo'llanma. – M.: Moliya va statistika, 2019. – 240 b.8
6. Denisova G., Drozd, A.,Romanovich R. Tourism Terminology in Social, Linguistic and Translation Contexts (Mezhkulturaia kommunikatsiia i obuchenie inostrannym yazykam),Oxford: CAB International,2011,356p.
7. Mirzayev M, Aliyeva M.Turizm asoslari.-Toshkent, 2011.
8. M.Q.Ismoilova. Turizmga oid leksikaning lingvomadaniy jihatlarida tarjimaning nazariy va amaliy masalalari.-Qarshi.-14 b.
9. Yuldasheva D. K. The Importance Of Interdisciplinary Communication In The Development Of Students'professional Competence In The English Language (On The Example Of Tourism Directions) //The Role Of Science And Innovation In The Modern World. – 2023. – T. 2. – №. 5. – C. 97-102.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/6 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).